

**people's
advocate**
OMBUDSMAN

RAPORT ALTERNATIV

**Prezentat de Oficiul Avocatului Poporului din
Republica Moldova (Instituție Națională pentru
Drepturile Omului cu statut “A”) Consiliului ONU
pentru Drepturile Omului**

Evaluarea Periodică Universală – al IV-lea ciclu

www.ombudsman.md

RAPORT ALTERNATIV

**prezentat de Oficiul Avocatului Poporului din Republica Moldova
(Instituție Națională pentru Drepturile Omului cu statut “A”)
Consiliului ONU pentru Drepturile Omului
Evaluarea Periodică Universală –al IV-lea ciclu**

Iulie 2026

INTRODUCERE

1. Raport prezentat de Oficiul Avocatului Poporului (OAP), Instituția Națională pentru Drepturile Omului (INDO) din Republica Moldova, acreditată cu statut "A" de Subcomitetul pentru Acreditare (SCA) al Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI).

I. Instituția Națională pentru Drepturile Omului

2. Independența funcțională și garanțiile privind exercitarea și stabilitatea mandatului Avocatului Poporului au fost afectate prin modificările legislative din 2023. Cadrul juridic rămâne, de asemenea, insuficient aliniat la Principiile de la Paris în ceea ce privește imunitatea și protecția împotriva răspunderii juridice pentru acțiunile întreprinse cu bună-credință.

3. Interferențele în activitatea OAP au persistat. În 2024 și 2025, înalți oficiali au încercat să conteste și să modifice constatările și recomandările instituției, subminând astfel independența sa funcțională și eficiența activității acesteia.

4. OAP continuă să se confrunte cu o finanțare insuficientă. Deși bugetul instituției a crescut, o pondere tot mai mare a acestuia a fost alocată cheltuielilor pentru restaurarea sediului (15% în 2025 și 43% în 2026), reducând resursele operaționale disponibile pentru exercitarea mandatului.

5. Extinderea mandatului OAP¹ nu a fost însoțită de o creștere corespunzătoare a capacității instituționale. Deși efectivul-limită aprobat a crescut de la 65 la 72 de unități, acesta rămâne insuficient pentru a răspunde necesităților de resurse generate de extinderea responsabilităților. În plus, 24% dintre posturi rămân vacante, iar 7 posturi nu dispun de acoperire financiară, în timp ce nivelul salariilor continuă să fie inferior celui din instituțiile similare.

RECOMANDARE:

6. Asigurarea conformității depline a cadrului juridic care reglementează activitatea OAP cu Principiile de la Paris, consolidarea garanțiilor împotriva ingerințelor și a răspunderii juridice pentru acțiunile întreprinse cu bună-credință, precum și asigurarea unor resurse financiare

¹ Protecția avertizorilor de integritate; persoane juridice; accesul la informație; drepturile refugiaților; aderarea la UE.

și umane adecvate și durabile, proporționale cu mandatul instituției, inclusiv cu funcțiile atribuite recent.

II. Reforma justiției

7. Reforma justiției cuprinde măsuri legislative și instituționale, inclusiv evaluarea externă/vettingul judecătorilor și procurorilor, menite să consolideze independența și integritatea sistemului judiciar. Cu toate acestea, procesul de evaluare a determinat plecarea din sistem a unui număr semnificativ de judecători și procurori, iar înlocuirea lentă a acestora a afectat capacitatea instituțională, cu consecințe asupra soluționării cauzelor într-un termen rezonabil, executării efective a hotărârilor judecătorești și încrederii în sistemul de justiție. Accesul la justiție este, de asemenea, afectat de lipsa de sincronizare a hărților teritoriale ale instanțelor judecătorești, procuraturilor și poliției, care creează bariere geografice, precum și de modificarea taxei de stat și taxei de timbru, care reduce accesibilitatea justiției pentru persoanele cu resurse financiare limitate.

8. Persistența acestor probleme se reflectă în creșterea cu 29% a numărului de cereri alocate Curții Europene a Drepturilor Omului în 2025, comparativ cu 2024. Dreptul la un proces echitabil se numără printre drepturile cel mai frecvent încălcate, în special din cauza duratei excesive a procedurilor și a executării întârziate sau a neexecutării hotărârilor judecătorești definitive.²

9. Percepția publică asupra reformei justiției indică o îmbunătățire treptată: în 2025, 46% dintre respondenți au considerat că dreptul la un proces echitabil este respectat într-o măsură mare sau foarte mare, comparativ cu 36% în 2020.³ Cu toate acestea, corupția rămâne principala problemă structurală, fiind menționată de 57% dintre respondenți.⁴

RECOMANDARE:

10. Asigurarea implementării efective a reformei justiției prin reducerea duratei procedurilor judiciare, consolidarea executării hotărârilor judecătorești definitive, promovarea utilizării mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv a medierii, precum și asigurarea accesului efectiv la justiție pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate.

² <https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/annual-report-2025-eng>

³ Studiul OAP privind percepții asupra drepturilor omului, 2026 (nepublicat)

⁴ <https://ipre.md/2026/02/06/al-doilea-sondaj-national-de-opinie-publica-integritatea-in-sectorul-justitiei/?lang=en>

III. Drepturile omului în regiunea transnistreană

11. Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a continuat să se deterioreze. Persoanele care își exprimă opinii disidente sau sunt percepute ca fiind neloiale față de autoritățile *de facto* sunt expuse riscului de detenție arbitrară, intimidare, represalii, urmărire penală din motive politice, precum și amenințărilor la adresa vieții și integrității fizice. Examinarea cauzelor de către structurile *de facto* nu asigură garanțiile esențiale ale unui proces echitabil, inclusiv independența sistemului judiciar, transparența și accesul la asistență juridică.

12. Accesul restricționat al OAP în regiune, în calitate de instituție independentă de monitorizare, precum și nefuncționarea Grupului de lucru pentru drepturile omului, împiedică monitorizarea situației drepturilor omului și limitează posibilitățile de remediere a încălcărilor sistemice.

13. Spațiul civic continuă să se restrângă. Aplicarea așa-numitei „Doctrine privind securitatea informațională”, precum și practicile de cenzură și intimidare continuă să afecteze libertatea de exprimare, accesul la informație și participarea publică. Accesul OAP, al jurnaliștilor și al apărătorilor drepturilor omului în regiune rămâne restricționat, limitând posibilitățile de monitorizare independentă a încălcărilor drepturilor omului.

14. Persoanele ale căror drepturi au fost încălcate se confruntă cu obstacole semnificative în obținerea unor remedii efective din partea autorităților constituționale. Așa-numita „Lege Gurețki” prevede sancțiuni penale pentru adresarea către instanțele naționale și sesizarea mecanismelor internaționale de protecție a drepturilor omului.⁵ În pofida intervențiilor cu succes ale OAP, autorităților statului și partenerilor internaționali în cazuri individuale,⁶ în absența unor mecanisme funcționale și instituționalizate, accesul la remedii efective rămâne dependent de intervenții ad-hoc.

15. Înregistrarea militară obligatorie și recrutarea de către autoritățile *de facto* s-au intensificat. Tinerii, inclusiv elevii din școlile cu predare în limba română, precum și persoanele care au îndeplinit deja serviciul militar pe malul drept al râului Nistru sunt supuși înregistrării militare obligatorii începând cu vârsta de 16 ani și riscă urmărirea penală și alte sancțiuni în cazul refuzului de a efectua serviciul militar.⁷ Aceste practici ridică serioase

⁵ Pedepsa variază între 5 și 8 ani de închisoare.

⁶ În 2024–2025, două persoane au fost eliberate după o perioadă îndelungată de detenție ilegală.

⁷ Sancțiunile includ restricții privind angajarea, restricții de circulație și bariere administrative.

preocupări cu privire la respectarea dreptului la libertate și securitate și la protecția integrității fizice și psihice a persoanelor vizate.

16. Școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană se confruntă în continuare cu probleme legate de spații și infrastructură necorespunzătoare, precum și cu restricții și măsuri financiare discriminatorii.⁸ Accesul limitat la educația preșcolară și la programe educaționale bazate pe curriculumul național afectează accesul egal la educație, precum și la păstrarea identității lingvistice și culturale.

17. Criza energetică din anii 2024–2025 a afectat în mod disproporționat grupurile vulnerabile din regiune, limitând accesul acestora la servicii esențiale. Deși au fost întreprinse măsuri pentru gestionarea crizei, este necesară consolidarea mecanismelor de răspuns și gestionare a eventualelor crize viitoare.

RECOMANDARE:

18. Consolidarea mecanismelor independente de monitorizare și protecție a drepturilor omului în regiunea transnistreană, inclusiv prin asigurarea accesului liber, sigur și sistematic al OAP și al altor organisme independente de monitorizare în toate locurile de privare de libertate, în vederea documentării încălcărilor drepturilor omului și acordării de asistență victimelor.

IV. Interzicerea torturii

19. Prin vizitele de monitorizare în locurile de detenție, OAP și MNPT continuă să documenteze lacunele juridice și instituționale persistente în prevenirea și combaterea torturii, inclusiv absența unei definiții legale a tratamentului inuman și degradant, garanțiile insuficiente pentru persoanele private de libertate și pentru cele supuse spitalizării psihiatrice involuntare, deficiențele în reglementarea utilizării forței și mecanismele insuficiente de supraveghere. Resursele limitate afectează suplimentar capacitatea MNPT de a-și exercita în mod eficient mandatul preventiv.

20. Numărul cauzelor penale privind presupusele acte de tortură și rele tratamente rămâne disproporționat de redus, doar puține dosare ajungând în instanță, majoritatea fiind clasate sau încetate.⁹ Procuratura Generală recunoaște nivelul scăzut de raportare a cazurilor și

⁸ Refuzul de a restitui sediile școlilor, majorarea tarifelor pentru serviciile comunale, limitarea libertății de circulație și hărțuirea comunităților școlare.

⁹ În 2025, procurorii au pornit 76 de cauze penale, dintre care doar 21 au fost trimise în instanță. În pofida celor peste 2 000 de sesizări privind aplicarea forței și cauzarea de vătămări corporale, au fost pornite doar 60 de cauze penale.

existența unei discrepanțe considerabile între statisticile oficiale și amploarea reală a fenomenului relelor tratamente. Instabilitatea instituțională și transferarea frecventă a procurorilor specializați subminează și mai mult eficiența mecanismelor de tragere la răspundere.

21. Supraaglomerarea și condițiile precare de detenție rămân probleme nesoluționate.¹⁰ Instituțiile de detenție preventivă funcționează peste capacitatea disponibilă, ca urmare a recurgerii extinse la privarea de libertate, inclusiv la reținerea de către poliție, care a înregistrat o creștere de 85% în 2025 față de 2024,¹¹ a aplicării frecvente a arestului preventiv, a întârzierilor în desfășurarea procedurilor penale și a utilizării limitate a măsurilor alternative.

22. Eforturile de combatere a subculturii criminale rămân insuficiente, afectând siguranța și demnitatea persoanelor private de libertate. Persoanele LGBTI+ sunt expuse unui risc sporit de abuz și beneficiază de garanții insuficiente în detenție. Violența, actele de automutilare și decese în detenție continuă să fie înregistrate,¹² situație agravată de mecanismele insuficiente de protecție și de accesul limitat la servicii medicale, în special la servicii de sănătate mintală.

23. Cazurile de deces, suicid și violență în cadrul forțelor armate generează preocupări serioase, în timp ce restricționarea accesului Ombudsmanului la informații împiedică monitorizarea independentă și tragerea la răspundere a celor responsabili.

RECOMANDĂRI:

24. Asigurarea unor investigații prompte, imparțiale și eficiente ale cazurilor de tortură și rele tratamente, consolidarea garanțiilor juridice pentru persoanele private de libertate, reducerea utilizării excesive a arestului preventiv, îmbunătățirea condițiilor de detenție și asigurarea accesului la servicii medicale adecvate, inclusiv la servicii de sănătate mintală.

25. Consolidarea monitorizării independente și a mecanismelor de atragere la răspundere prin asigurarea accesului prompt și neîngrădit al Ombudsmanului în toate locurile de detenție, inclusiv în unitățile militare, precum și la informațiile relevante privind decesele,

¹⁰ La 1 ianuarie 2026, în sistemul penitenciar se aflau 6 334 de persoane deținute. În Penitenciarul nr. 13-Chișinău și Penitenciarul nr. 11-Bălți, numărul persoanelor deținute depășea semnificativ capacitatea instituțiilor: 895 de persoane la 570 de locuri și, respectiv, 431 de persoane la 258 de locuri.

¹¹ <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2025/>

¹² În 2025, în sistemul penitenciar au fost înregistrate 1 789 de cazuri de leziuni corporale, 221 de cazuri de automutilare, dintre care 94 grave, și între 24 și 27 de decese.

cazurile de suicid și alte incidente grave, și prin asigurarea resurselor adecvate pentru exercitarea eficientă a mandatului MNPT.

V. Spațiul civic

26. Reformele legislative recente¹³ au consolidat cadrul juridic privind libertatea de exprimare și accesul la informație. Cu toate acestea, persistă lacune în ceea ce privește transparența proprietății în domeniul mass-mediei, garanțiile împotriva concentrării proprietății mass-media, independența autorităților de reglementare, garanțiile procedurale privind aplicarea sancțiunilor și asigurarea respectării libertății de exprimare în contextul măsurilor de combatere a dezinformării.¹⁴

27. Apărătorii drepturilor omului, jurnaliștii și reprezentanții societății civile se confruntă cu amenințări, intimidare, hărțuire și campanii de denigrare, inclusiv în mediul online. Rapoartele Ombudsmanului indică o intensificare a presiunilor exercitate asupra jurnaliștilor în cadrul procedurilor judiciare.¹⁵ În pofida acțiunilor de promovare întreprinse de OAP, nu există încă un cadru cuprinzător de protecție. Inițiativa Ministerului Justiției privind combaterea proceselor strategice împotriva participării publice (SLAPP)¹⁶ vizează doar litigiile abuzive și nu răspunde riscurilor mai largi cu care se confruntă apărătorii drepturilor omului.

28. Procesul de consultare legislativă nu este întotdeauna transparent și incluziv și, în practică, rămâne adesea unul formal. Proiectele de acte normative sunt publicate fără a asigura o participare publică semnificativă și o implicare efectivă a părților interesate, ceea ce afectează calitatea procesului decizional.

RECOMANDĂRI:

¹³ Adoptarea Legii privind accesul la informațiile de interes public, modificarea legislației în domeniul publicității și al serviciilor media audiovizuale, adoptarea unor măsuri de combatere a dezinformării, instituirea Fondului de subvenționare a mass-mediei și modificarea procedurilor de numire în funcție a membrilor autorităților de reglementare și de supraveghere în domeniul audiovizualului.

¹⁴ <https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/cdl-ad-2025-027-e>; <https://moldova.mom-gmr.org/en/findings/indicators/#political-control-over-media-outlets>; <https://ombudsman.md/avocatul-poporului-se-alatura-declaratiei-societatii-civile-cu-privire-la-noul-mecanism-juridic-de-suspendare-a-licentelor-furnizorilor-de-servicii-media-audiovizuale-si-cere-mai-multa-transparenta/>

¹⁵ <https://ombudsman.md/avocatul-poporului-condamna-intensificarea-intimidarilor-si-amenintarilor-asupra-reprezentantilor-mass-media/>

¹⁶ Analiza CRJM pentru perioada 2019–2023: peste 70% dintre acțiuni au fost respinse; mai mult de jumătate au fost intentate de politicieni sau funcționari publici; durata medie de examinare a cauzelor a depășit trei ani. /<https://crjm.org/libertatea-de-exprimare-a-mass-mediei-in-fata-justitiei-cum-combatem-procesele-judiciare-menite-sa-reduca-la-tacere-jurnalistii/23189/>

29. Consolidarea cadrului juridic și instituțional privind libertatea de exprimare și pluralismul mass-media prin instituirea unor garanții eficiente împotriva concentrării mass-media, asigurarea transparenței și independenței autorităților de reglementare în domeniul mass-media și al serviciilor publice de media și garantarea respectării depline a libertății de exprimare în cadrul măsurilor de combatere a dezinformării.

30. Adoptarea unui cadru juridic și a unui mecanism de protecție dedicat apărătorilor drepturilor omului, distinct de cadrul anti-SLAPP, consolidarea garanțiilor pentru jurnaliști, apărătorii drepturilor omului și reprezentanții societății civile împotriva amenințărilor, intimidării și acțiunilor judiciare de tip SLAPP, precum și asigurarea unor consultări publice semnificative și transparente în procesul de elaborare a actelor normative.

VI. Egalitate și nediscriminare

Violența împotriva femeilor

31. Violența împotriva femeilor rămâne larg răspândită, în pofida consolidării cadrului juridic și instituțional, inclusiv prin introducerea răspunderii penale pentru formele de violență și hărțuire în mediul digital. În 2025, femeile au reprezentat 70% dintre victimele infracțiunilor de violență în familie, fiind înregistrate 960 de cazuri¹⁷ și 13 cazuri de femicid.¹⁸ Femeile cu dizabilități, femeile aflate în instituții rezidențiale, precum și femeile și fetele refugiate sunt expuse unui risc sporit de violență. Un studiu realizat în 2024 a constatat că atitudinile patriarhale persistente și stereotipurile de gen continuă să contribuie la justificarea violenței împotriva femeilor.¹⁹

32. Accesul la servicii de protecție și sprijin de calitate rămâne limitat, în special în mediul rural. Există un singur serviciu regional destinat victimelor violenței sexuale, finanțat din surse externe.

Persoanele LGBTI+

33. Persoanele LGBTI+ rămân printre grupurile cel mai puțin acceptate la nivel social, în pofida îmbunătățirii atitudinilor publice. Ponderea respondenților care consideră că drepturile acestora sunt respectate a crescut de la 14,6% în 2018 la 35% în 2025.²⁰ Cu toate acestea, stigmatizarea rămâne larg răspândită, 49% dintre respondenți susținând aplicarea

¹⁷ <https://politia.md/sites/default/files/media/documents/2026-03/34-1-346%20int.%2016.01.2026.pdf>

¹⁸ <https://mai.gov.md/index.php/en/news/authorities-strengthen-response-severe-forms-domestic-violence>

¹⁹ <https://moldova.unfpa.org/en/publications/images-study-%E2%80%93-2024-men-and-gender-equality-republic-moldova>

²⁰ Studiile OAP privind percepții asupra drepturilor omului pentru anii 2018, 2021, 2023, 2025.

unor măsuri punitive împotriva persoanelor LGBTI+.²¹ Discursul instigator la ură și incidentele motivate de ură persistă, în special în perioadele electorale,²² în timp ce nivelul redus de raportare și dificultățile în identificarea și investigarea infracțiunilor motivate de prejudecată afectează capacitatea autorităților de a asigura o protecție efectivă.

RECOMANDĂRI:

34. Consolidarea eforturilor de prevenire și combatere a violenței bazate pe gen prin asigurarea, la nivel național și pe termen lung, a accesului la servicii specializate de protecție și sprijin, inclusiv pentru supraviețuitoarele violenței sexuale, acordând o atenție deosebită femeilor aflate în situații de vulnerabilitate.

35. Consolidarea măsurilor de prevenire și investigare eficientă a discursului instigator la ură și a infracțiunilor motivate de ură împotriva persoanelor LGBTI+, încurajarea raportării acestor fapte și promovarea egalității și nediscriminării prin activități de sensibilizare și instruire profesională.

VII. Persoanele cu dizabilități

36. În pofida garanțiilor legislative existente, accesibilitatea rămâne o provocare sistemică. Persoanele cu dizabilități continuă să se confrunte cu bariere fizice, de comunicare și digitale în accesul la clădiri, transport și servicii publice. Ombudsmanul a identificat deficiențe în asigurarea adaptării rezonabile, a accesului la informații în formate accesibile și a serviciilor de interpretare în limbajul mimico-gestual, ceea ce limitează accesul egal la justiție, la servicii publice și participarea la viața comunității. Mecanismul independent pentru monitorizarea implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) nu a fost încă instituit.

37. Procesul de dezinstituționalizare înregistrează progrese lente, aproximativ 1.700 de adulți cu dizabilități aflându-se în continuare în instituții rezidențiale. O evaluare a constatat că 33% dintre rezidenți au nevoi reduse de sprijin și au abilitățile necesare pentru a trăi independent în comunitate.²³ Cu toate acestea, disponibilitatea limitată a serviciilor comunitare, acoperirea geografică insuficientă, capacitatea redusă și finanțarea insuficientă la nivel local, coordonarea fragmentată și persistența modelului medical al dizabilității continuă să împiedice traiul independent și realizarea efectivă a procesului de dezinstituționalizare.

²¹ https://egalitate.md/wp-content/uploads/2021/01/ENG_Study_Equality_Perceptions.pdf

²² https://promolex.md/wp-content/uploads/2025/08/report-2_promo-lex-2025_en.pdf

²³ <https://gov.md/sites/default/files/media/documents/sedinte-de-guvern/2026-05/484-MMPS-2026.pdf>

38. Persoanele cu dizabilități psihosociale din spitalele de psihiatrie și instituțiile rezidențiale rămân expuse unor încălcări grave ale drepturilor omului. Ombudsmanul a identificat deficiențe persistente în ceea ce privește garanțiile împotriva spitalizării involuntare și a tratamentului psihiatric fără consimțământ, precum și deficiențe sistemice grave în prevenirea și gestionarea cazurilor de violență, abuz sexual, neglijare, muncă forțată, trafic de persoane și exploatare.²⁴ Aceste preocupări sunt confirmate de constatările CtEDO privind neîndeplinirea de către autorități a obligațiilor de a proteja o femeie cu dizabilitate intelectuală și de a investiga cazurile de violență împotriva acesteia.²⁵

39. Persoanele cu dizabilități continuă să se confrunte cu un nivel de trai inadecvat și cu un risc mai ridicat de sărăcie. În 2024, rata sărăciei în rândul persoanelor cu dizabilități a atins 46,7%, comparativ cu 32,3% în rândul persoanelor fără dizabilități, situația afectând în mod disproporționat populația din mediul rural.²⁶ Prestațiile de protecție socială rămân insuficiente pentru acoperirea necesităților de bază, iar pensiile de dizabilitate nu reflectă costurile suplimentare asociate dizabilității. Doar 6,7% dintre gospodăriile cu persoane cu dizabilități și-au apreciat nivelul de trai ca fiind bun sau foarte bun.²⁷

40. Rata de ocupare a persoanelor cu dizabilități rămâne scăzută, la doar 17,5%, comparativ cu 46,2% în rândul persoanelor fără dizabilități.²⁸

RECOMANDĂRI:

41. Instituirea unui mecanism independent de monitorizare, în conformitate cu articolul 33 alineatul (2) din CDPD, și accelerarea procesului de dezinstituționalizare prin asigurarea unei finanțări durabile și a disponibilității la nivel național a serviciilor de sprijin în comunitate, consolidarea coordonării intersectoriale și asigurarea continuității sprijinului în perioada de tranziție către traiul în comunitate.

42. Consolidarea garanțiilor juridice, a monitorizării independente și a mecanismelor de tragere la răspundere pentru prevenirea spitalizării involuntare, a tratamentului psihiatric fără consimțământ și a tuturor formelor de violență, abuz și exploatare a persoanelor cu

²⁴ <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2025/>

²⁵ [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-241986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-241986%22]})

²⁶ https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV070_NIV0710_NIV0710_2019-2024/NIV071150_2019-2024.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

²⁷ https://statistica.gov.md/ro/persoanele-cu-dizabilitati-in-republica-moldova-in-anul-2024-9460_62109.html

²⁸ Ibidem.

dizabilități în spitalele de psihiatrie și instituțiile rezidențiale, precum și asigurarea unor investigații eficiente și a accesului la remedii efective.

VIII. Dreptul la un nivel de trai adecvat

43. Rata sărăciei rămâne ridicată, atingând 31,1% în 2025, cu disparități semnificative între mediul rural (40,0%) și mediul urban (21,1%).²⁹ În 2024, rata sărăciei absolute în rândul copiilor din mediul rural a atins 46,6%, comparativ cu 18,6% în rândul copiilor din mediul urban.³⁰ Deși nivelul prestațiilor de protecție socială a crescut treptat, acesta rămâne insuficient pentru asigurarea unui trai decent. Minimul de existență nu reflectă pe deplin necesarul de resurse pentru un nivel de trai adecvat și nici costurile suplimentare suportate de grupurile vulnerabile.

RECOMANDARE:

44. Revizuirea metodologiei de calculare a minimului de existență și asigurarea unui nivel adecvat al prestațiilor de protecție socială, astfel încât acestea să reflecte resursele necesare pentru un nivel de trai adecvat, inclusiv costurile suplimentare asociate dizabilității și vârstei, precum și necesitățile gospodăriilor cu copii, ținând seama de nivelul ridicat al sărăciei și de creșterea costului vieții, în special în mediul rural.

IX. Drepturile copilului

Dreptul la sănătate

45. Copiii continuă să întâmpine bariere în accesul la servicii medicale esențiale. Sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală nu acoperă medicamentele esențiale și produsele nutriționale specializate destinate copiilor cu boli rare, ceea ce pune multe familii în situația de a suporta costuri pe care nu și le pot permite.³¹ Persistă dificultăți în accesul

²⁹ https://statistica.gov.md/en/statistic_indicator_details/58

³⁰ Datele nu includ regiunea transnistreană, unde situația poate fi mai gravă.

https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2024-9578_61802.html

³¹ <https://ombudsman.md/post-document/annual-report-on-the-observance-of-human-rights-and-freedoms-in-the-republic-of-moldova-in-2024-2/>

la serviciile de sănătate preventive, pe fondul scăderii acoperirii vaccinale³² și al creșterii mortalității infantile,³³ în special în mediul rural.

46. Accesul copiilor și adolescenților la servicii de sănătate mintală și sprijin psihosocial rămâne limitat. Deficitul de specialiști, numărul insuficient de servicii comunitare, mecanismele limitate de intervenție timpurie și stigmatizarea persistentă constituie în continuare obstacole în asigurarea accesului în timp util la sprijin adecvat pentru mulți copii. Tulburările mintale și comportamentale reprezintă 46,3% din cazurile de dizabilitate primară în rândul copiilor,³⁴ fapt ce relevă necesitatea consolidării măsurilor de prevenire și intervenție timpurie, precum și a mecanismelor de sprijin coordonat în domeniile sănătății, educației și protecției sociale.

Copiii cu dizabilități

47. În pofida existenței unui cadru juridic cuprinzător, copiii cu dizabilități continuă să se confrunte cu un acces inegal la serviciile esențiale de sprijin. Serviciile comunitare și specializate sunt insuficiente și distribuite neuniform, iar finanțarea insuficientă a serviciului de asistență personală, listele lungi de așteptare și coordonarea intersectorială deficitară limitează accesul în timp util la serviciile de sprijin. În consecință, o mare parte a responsabilităților de îngrijire revine familiilor, ceea ce le sporește riscul de sărăcie și excluziune socială.

Protecția copiilor din regiunea transnistreană

48. Copiii lipsiți de îngrijire părintească sunt expuși unui risc sporit de trafic de persoane, adopție ilegală și alte forme de exploatare, pe fondul lipsei unor garanții eficiente de protecție a copilului, al absenței posibilității efective de supraveghere de către autoritățile moldovenești, al procedurilor de „adopție” nerecunoscute și al divulgării datelor cu caracter personal ale copiilor.

³² Acoperirea vaccinală este sub 90% pentru majoritatea vaccinurilor, cu excepția vaccinului BCG./ https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_08%20SAN_SAN030/SAN030100.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

³³ 11,8 decese la 1 000 de născuți-vii în 2024, comparativ cu 8,5 în 2021./ https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/20%20Populatia%20si%20procese%20demografice/20%20Populatia%20si%20procese%20demografice_POP040/POP041100.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=b2d7a539-3981-4aa8-9c5f-b18415fcfee2&timeType=from&timeValue=2017

³⁴ https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Copiii_Moldovei/Copii_Moldovei_2025.pdf

RECOMANDĂRI:

49. Asigurarea accesului echitabil al tuturor copiilor la servicii medicale prin acoperirea costurilor medicamentelor esențiale și ale produselor nutriționale specializate destinate copiilor cu boli rare, consolidarea măsurilor de prevenire, inclusiv a programelor de vaccinare, și extinderea serviciilor de sănătate mintală pentru copii și adolescenți prin creșterea numărului de specialiști, dezvoltarea serviciilor comunitare de sprijin și consolidarea măsurilor de intervenție timpurie.

50. Consolidarea sprijinului comunitar pentru copiii cu dizabilități prin majorarea finanțării serviciului de asistență personală, reducerea timpului de așteptare și îmbunătățirea coordonării intersectoriale, în vederea asigurării accesului în timp util la serviciile necesare.

51. Asigurarea faptului că adopțiile copiilor din regiunea transnistreană sunt realizate exclusiv în conformitate cu cadrul juridic național și standardele internaționale, precum și consolidarea măsurilor de prevenire a traficului de persoane, a adopțiilor ilegale și a divulgării ilegale a datelor cu caracter personal ale copiilor.